

מה שתקנו בימים אלו משלוח מנות ומתנות. שלא מצינו במקום אחר. נראה כי כל הכח נגד עמלק ימ"ש הוא התאחדות בני"ש כמ"ש נקהלו ועמוד על נפשם. וכ"כ כינוסו וכינוס בניו הצילו מיד עשו ואלופיו. והפי' כמ"ש חז"ל נשבע הקב"ה שאין שמו וכסאו שלם עד שימחה זרע עמלק. ובני"ש הם הם שמו ית' כי בני ישראל מקדשין ומגדלין שם שמים בעולם. וכפי התאחדות בני"ש מתרבה ומתגדל כבוד שמו כמ"ש תנו עוז לאלקים. ולכן קודם ק"ש מזכירין לשמך הגדול ופי' שהוא זכירת עמלק. כי קודם שמייחדין בני"ש בק"ש שמכניס כ"א עצמו בכלל ישראל ומקבל עומ"ש ורוצה למסור נפשו על קדושת שמו ושיתפרסם כבוד שמו בעולם. זה תליא במחייית עמלק. והכלל כי בני ישראל הם זרע יעקב. ובחל' יעקב הוא בתוך בני"ש בכל דור ודור שנק' ישראל. וזה פי' שמע ישראל בק"ש שמייחדין להיות אחד. ואז נאמר ושמו קראת בשמך. ולכן מחייית עמלק תליא באהבת בני ישראל. וכ"כ לך כנוס כו' כל היהודים כו'. ולכן נקרא איש יהודי יחידי כו'. שעל ידו נתאחדו כל בני"ש. והוא היה כלל כולם. ונק' יהודי על שם כל היהודים:

6 שפת אמת ספר שמות - לפורים - שנת [תרס"א]

עיקר הישועה בפורים נעשה ע"י הכינוס כמ"ש כנוס כו' כל היהודים. וכתוב נקהלו ועמוד על נפשם. וזהו בחל' תורה שבע"פ כי במתן תורה כתיב הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי. והל' הקהילה בציווי הקב"ה. וכאן נקהלו מעצמם. והדר קבלוה בימי אחשוורוש בכח הקהילה. לכן כתיב וקבל היהודים לשון יחיד. שנעשו אגודה אחת. ואז אין עמלק יכול לשלוט בהם. ואיתא בגמ' באותו גר שאמר למדני תורה כשאני עומד על רגל אחד. והשיב לו ואהבת לרעך כמוך. הרמז בעוה"ז דשיקרא שלטא. דאיתא שקר עומד על רגל אחד שהקו"ף נמשכת למטה מכל האותיות. ולכן איש לשון בל יכון כו'. אבל האמת עומד בכל צד. ושקר אין לו רגלים. וזה אות הק' שולט באדר כמ"ש בס' יצירה המליך אות ק' כו'. והטעם כי הוא סוף השנה והס'ט"א נמשכת בסוף כקוף בתר בני נשא. ואז העצה רק ע"י ואהבת לרעך כמוך. שכח כלל ישראל דוחה השקר. ולכן תיקנו משלוח מנות ומתנות לאביונים לעורר אהבת בני ישראל. וזה הל' יסוד בית שני. ולכן נחרב ע"י שנאת חנם. כי יסוד בית שני בכח אהבת ישראל:

7 ספר שם משואל פרשת תצוה - שנת תרע"ז אור לארבעה עשר

ויש לומר עוד דלעומת שני אלה הם בפורים שתי מצוות משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים, משלוח מנות איש לרעהו הוא היפוך מפורז ומתנות לאביונים היפוך מפורד, שידוע מענין מצות צדקה הגורמת השפעה לעומתה מעולם העליון לתחתון, וזה עושה חיבור היפוך מפורד. אך זה הל' ע"י ישראל בעצמם שהם המציאו שתי מצוות אלה ואח"כ קיימו עליהם ב"ד של מעלה, ע"כ נכתבו כסדר, בין איש לרעהו שהוא מצות משלוח מנות היפוך מפורז, ואח"כ מתנות לאביונים היפוך מפורד:

8 ספר מחשבות חרוץ - אות יז

ולהרוג הוא שפיכת דמים אומה הישראלית בפועל, כי טען שגם ישראל משוקעים בתאוות וממילא הם ככל הגוים ואינם אומה מיוחדת ומצוינת כלל. ועיקר ציון אומה הישראלית הוא בהיפך הרציחה שהיא נחלת גוים כמו שידוע, וכמו שנאמר (שמואל - ב כ"א, ב) והגבעונים לא מבני ישראל וגו' שרצו בשפיכת דם נפשות מבני ישראל, מה שאין כן בני ישראל שלושה סימנים שבהם רחמנים וכו' כמו שאמרו ביבמות (ע"ט.), כולם היפך הרציחה, שהאכזר הרוצח הוא עז פנים גם כן והיפך זה בבני ישראל ביישנים וכל שכן גומלי חסדים שהוא גם כן מצד הרחמנות ועל כן הם גוי אחד כמו שנתבאר, ועל כן תיקנו אחר כך מצות משלוח מנות שהוא אהבת הרעים, ומתנות לאביונים שהוא הרחמנות על מי שאין לו, ואפילו בשעת שכרות עד דלא ידע שאין בו דעת לעשות מצד הדעת מעמקי לבו שקוע באהבת ישראל, ואפילו כשעושים למראה עין היפך זה כענין קם רבה ושחטיה לרבי זירא (מגילה ז' ע"ב), לא היה רציחה כלל רק למראית עין שהרי בעי רחמי ואחיה:

ולאמר המן למלך אחשוורוש ישנו עם אֶחָד מִפְּזָר וּמִפְּרָד בֵּין הָעַמִּים כָּל־מְדִינֹת מְלֻכּוֹתָּךְ וְדָתֵיהֶם שְׁלוֹת מִפֶּלַע עִם וְאֶת דָּתֵי הַמֶּלֶךְ אֵינֶם עֹשִׂים וְלִמְלָךְ אֵין שׁוֹה לְהַיְחָס:

2 ספר אסתר פרק ט:ט & כב

על פן היהודים הפְּרָזִים הַיִּשְׁבִּים בְּעָרֵי הַפְּרָזוֹת עֹשִׂים אֶת יוֹם אֶרְבֶּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֶדָר שְׁמִיחָה וּמְשִׁתָּה יוֹם טוֹב וּמְשֻׁלּוֹחַ מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ:

בְּיָמֵים אֲשֶׁר נָחוּ בְּהֵם הַיְּהוּדִים מֵאֲזִיבֵיהֶם וְהַחֲדָשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּד לָהֶם מִגְּיוֹן לְשִׁמְחָה וּמֵאֲבָל לְיוֹם טוֹב לְעֲשׂוֹת אוֹתָם יָמֵי מְשִׁתָּה וְשִׁמְחָה וּמְשֻׁלּוֹחַ מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמְתוֹנֹת לְאֲבִיזוּנֵים:

3 מנות הלוי על מגילת אסתר ט:טז-יז

עוד הוסיפו הפְּרָזִים על בני שושן ומשלוח מנות וגו' ומפורד ולכן כי זה רומז כי הם באגודה אחת ובאהבה ואחוה הפך מ"ש הצורך מפורז ומפורד.... כי נוסף להפ היה משלוח מנות ומתנות כי זה מורה שהם בלב אחד ואחוה זש"ה קבל בלב א'.

4 ספר מי השילוח - מסכת מגילה ז

תני ר' יוסף ומשלוח מנות איש לרעהו שתי מתנות לאיש אחד ומתנות לאביונים שתי מתנות לשני בני אדם, החילוק שבין משלוח מנות ובין מתנות לאביונים, היינו כי מה שתקנו אנכה"ג השתי תקנות הללו אחר הנס, כי שושן הבירה ה' בעילם המדינה עילם זכתה ללמוד ולא זכתה ללמד כדאיתא בפסחים אמות לנו קטנה ושדים אין לה זה עילם שזכתה ללמוד ולא כו' והוא לפי ששורש מלכות פרס ואופי' של אומה זו הוא מדות צרת עין כמו שנתבאר במקומו, וע"כ לא זכתה ללמד, אכן כאשר חקרו אנכה"ג על זאת הגזירה מהיכן צמחה בשורשה ועמדו על אמיתת הדבר שהיא משורש צרת עין ומיד כשנתגלה להם הדבר לאמיתו היתה הישועה ונתבטלה הגזירה, לכן תקנו אח"כ השתי מצות אלו אשר שורשם הוא טובת עין, והמצוה נתחלק לשתיים, משלוח מנות איש לרעהו היינו לאנשים צדיקים וכשרים שתי מתנות היינו שתתפשט בטובת עין ליתן בשתי ידך, אבל לעניים ואביונים שמחויב ליתן לכל הפושט יד ובכלל נמצא מדרגות שונים לזה מתנה אחת היינו מצד החיוב בלי התפשטות, וזה שאיתא במס' פאה אפילו תשעים ותשעה אומרים לחלק ואחד אומר לבז לזה שומעין שאמר כהלכה היינו ג"כ לפי שנמצא בין עניים בכלל אותן שאין ראויים ליתן להם מיד ליד לכן המצוה הוא להניח לבז, ולכן תקנו אנכה"ג מפני שהבינו כי צמיחת הגזירה ה' לפי שהתחיל לבא הצרות עין ועמדו ע"ז ותיכף כאשר נתגלה לפנייהם נתבטל הגזירה ואח"כ תקנו זאת, וכן עיקר כל צמיחת גזירות רעות שלא יבואו על ישראל שורשם אינו רק מהחסרון שיש בלבם בעת, ואם נוכל לבא על שורשה אז תוכל להתבטל תיכף כמו שנתבטל בימי אנכה"ג, וזה שנאמר במסכת אבות הו מתונים בדין והעמידו תלמידים הרבה ועשו סייג לתורה, הו מתונים בדין היינו אף בדבר שידוע לך שהדין עמך אעפ"כ תהי' מתון ותתישב עוד הפעם קודם שתגמור וזה שהיו הסנהדרין מלינים את הדין אף שהי' יודעים שהדין עמם היו מלינים אותו כדי לברר שכן רצון הש"י נוטה למה שדנו כי היו מוכנים באם ישלח ה' ללבם איזה ראיות לזכות יזכו אותו, והעמידו תלמידים הרבה לאפוקי מר"ג שאמר כל תלמיד שאין תוכו כו', כי כתוב וצפון לישרים תוש' וקרינו יצפון ביו"ד, וצפון מורה כר"ג היינו שמוהיר לאדם שלא ילמוד רק לישרים, ולצפון, באינם ישרים צריך לצפון הד"ת, ויצפון ביו"ד מורה על העמידו תלמודים הרבה ולא תירא משאינם מהוגנים כי ימפון קאי על הש"י היינו שאתה תלמד בשוה והש"י יסתיר ממי שאינו ראוי אף שישמע לא ילמוד ממך, ועשו סייג לתורה מורה שתעמוד על כל דבר שיאונה לנגדך תעמוד על שורשו ותעשה תיכף סייג לזה ויתבטל, ולכן תקנו אנכה"ג כאן אלו השתי מצות כמו שנתבאר: